

УДК 657.6
JEL Classification: A11, A20

*Шульга С.В.,
канд. екон. наук, доц., доц. кафедри
аудиту та підприємництва,
Кушнір Є.О.,
старш. викл. кафедри аудиту
та підприємництва,
Національна академія статистики,
обліку та аудиту (м. Київ)*

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Аудит як вид професійної діяльності перебуває на стадії модернізації, що проявляється у підвищенні кваліфікаційно-професійних вимог до представників аудиторської професії шляхом удосконалення законодавчої бази за чітко визначеним євроінтеграційним вектором. Зростання соціальної значимості професійної аудиторської діяльності, зміна вимог до професійного рівня та відповідальності аудиторів покликані сприяти підвищенню якості аудиторських послуг та довіри суспільства до професії аудитора. Внесення змін до законодавчої бази для формування поступового цілеспрямованого процесу якісних змін у професійній аудиторській діяльності зумовлює потребу у визначенні сутності та складових елементів поняття «професійна аудиторська діяльність» з метою встановлення напрямів її поліпшення як складної динамічної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження проблемних питань здійснення професійної аудиторської діяльності присвячені праці М. І. Бондаря, Л. В. Гуцаленко, Н. І. Дорош, О. А. Петрик, Н. М. Проскуріної, О. Ю. Редько, В. В. Рядської, Н. В. Фабісович та ін. Увага науковців та практиків приділена питанням розвитку аудиторської діяльності в Україні з урахуванням євроінтеграційних процесів, встановлення проблемних питань професії аудитора та напрямів її розвитку, вирішення проблемних питань забезпечення якості аудиту. Разом з тим, поза увагою науковців залишилось питання систематизації та структурування основних елементів та складових професійної аудиторської діяльності, що перешкоджає науковому обґрунтуванню розвитку зазначених складових з урахуванням економічних та суспільних змін.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз та узагальнення наукових підходів до визначення сутності поняття «професійна аудиторська діяльність», визначення її основних структурних елементів та особливостей їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суттєві зміни в зовнішньому економічному середовищі призводять до того, що професійна аудиторська діяльність набуває нового змісту, як наслідок активізації євроінтеграційних процесів та посилення вимог до професійної компетенції аудиторів. Зокрема, Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII [9] впроваджено наступні новації, результатом яких стала зміна правового статусу аудитора та вимог до його професійної діяльності:

- обов'язковість проходження практичного стажування для отримання кандидатом сертифіката аудитора;
- обов'язковість здійснення аудиторами безперервного навчання для актуалізації теоретичних знань, удосконалення професійних навичок та забезпечення належної якості надання аудиторських послуг;
- формування додаткових вимог до суб'єктів аудиторської діяльності, які будуть здійснювати обов'язковий аудит підприємств суспільного інтересу;
- зміна системи професійного самоврядування та суспільного нагляду за аудиторською діяльністю;
- врегулювання професійної відповідальності аудиторів та страхування цивільно-правової відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності перед третіми особами.

За останній рік професія аудитора переживає новий етап розвитку та удосконалення, що зумовлює необхідність наукового обґрунтування змісту поняття «професійна аудиторська діяльність». В різних літературних джерелах авторами наведені різноманітні трактування терміну «професійна діяльність», що зумовлюється відсутністю його визначення на законодавчому рівні. Разом з тим, в Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII передбачено, що «аудиторська діяльність – незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської

діяльності, з надання аудиторських послуг» [9]. Таке трактування аудиторської діяльності є спрощеним і базується на ототожненні професійної аудиторської діяльності зі сферою надання аудиторських послуг.

Леонтьев А. Н. [6, с. 102-103] під терміном «професійна діяльність» розуміє «діяльність, що здійснюється за допомогою складових дій та пов'язана з усвідомленням людиною кінцевого результату такої діяльності».

На думку Коломоєць Т. Г. [5], «сутність професійної діяльності полягає у тому, що вона є детермінантою і складовою соціально-економічного процесу розвитку суспільства, але особливістю людини, як суб'єкта трудової діяльності, як фахівця». Файер О. А. [11, с. 130] зазначає, що «професійна діяльність – це вид трудової діяльності професіоналів, які володіють комплексом спеціальних теоретичних знань та практичних навиків, набутих в результаті спеціальної підготовки та досвіду роботи, мають високу ділову репутацію та володіють професійною етикою, зміст якої складається з доцільної зміни та перетворення навколишнього середовища шляхом виконання покладених на них особливих професійних обов'язків та здійснюючи надані ним для цього права, та діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам».

«У сучасній літературі професійна діяльність найчастіше визначається як вид трудової діяльності, або вид праці, що виникає внаслідок професійної диференціації людської праці. Зміст професійної діяльності працівника постає як зміст його функцій, які виконуються відповідно до поділу праці, причому, процес професійної праці складається з взаємозв'язаних і взаємодіючих майнових і особистісних компонентів» [1, с. 310].

Проаналізувавши наведені погляди авторів щодо сутності дефініції «професійна діяльність», можемо констатувати, що вони є взаємодоповнюючими, розширюють і поглиблюють уявлення про зміст та складові професійної діяльності. Професійна діяльність розглядається науковцями не лише як суспільне явище, але і як певний процес, якому притаманні визначені етапи здійснення, масштаб охоплення. Враховуючи зазначені аргументи, під поняттям «професійна аудиторська діяльність» слід розуміти цілеспрямований процес надання аудиторських послуг, що полягає у квінтесенції професійної компетенції, професійних здібностей, етики й відповідальності аудитора, їх практичної реалізації з метою досягнення високого рівня професійної майстерності та довіри суспільства.

Професійна аудиторська діяльність з точки зору системного підходу повинна розглядатися як цілісна система із чітко визначеною структурою. Інтерпретація професійної аудиторської діяльності в контексті визначення її складових повинна досліджуватися в розрізі зовнішньої та внутрішньої компоненти (рис. 1).

Рис. 1. Компоненти та елементи професійної аудиторської діяльності

Джерело: розробка автора

Зовнішня компонента містить сукупність загальноовизначених елементів будь-якого виду професійної діяльності (системи дій, спрямованих на досягнення поставленої мети цілей через розв'язання відповідних завдань). До елементів зовнішньої компоненти професійної аудиторської

діяльності належать наступні: мета; суб'єкт; об'єкт; засоби досягнення мети; функції. Детальна характеристика елементів зовнішньої компоненти професійної аудиторської діяльності представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика елементів зовнішньої компоненти професійної аудиторської діяльності

№ з/п	Назва елемента	Характеристика
1	Мета професійної аудиторської діяльності	Вирішення конкретних завдань, які встановлені на законодавчому рівні, нормами міжнародного регулювання аудиторської діяльності, а також договірними зобов'язаннями аудитора і клієнта
2	Суб'єкт професійної аудиторської діяльності	Фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, має відповідний практичний досвід та включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності
3	Об'єкт професійної аудиторської діяльності	Сукупність здійснених господарських операцій та процесів, які в сукупності складають господарську діяльність суб'єкта, що перевіряється
4	Засоби досягнення мети	Сукупність методів та технологій, за допомогою яких забезпечується досягнення мети
5	Функції професійної аудиторської діяльності	Інформаційна, оціночно-діагностична, контрольна, соціальна, аналітична, комунікативна

Джерело: розробка автора

Внутрішня компонента професійної аудиторської діяльності передбачає встановлення елементів, які визначають її зміст та ознаки, механізми регулювання й особливості здійснення зазначеного виду діяльності. До елементів внутрішньої компоненти професійної аудиторської діяльності слід віднести такі: професійні компетенції (професійні знання, уміння, навички, ціннісне ставлення, професійний саморозвиток); професійні здібності; професійна етика й культура; професійна відповідальність.

Професійна компетенція означає володіння професійними знаннями, уміннями, навичками, компетентністю, що базується на відповідному рівні освіти та досвіді, для належного виконання завдань з аудиту. Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII передбачено, що професійна компетентність підтверджується шляхом складання кваліфікаційного іспиту, який має засвідчити здатність особи застосовувати теоретичні знання на практиці. Теоретичні знання підтверджуються за 14 напрямками (предметами).

Обов'язковість дотримання аудитором принципу професійної компетентності встановлена вимогами Кодексу етики професійних бухгалтерів (Code of Ethics for Professional Accountants) розроблений Радою з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (Кодекс РМСЕБ) та Міжнародними стандартами аудиту [7]. Принцип професійної компетентності та належної ретельності зобов'язує аудитора надавати аудиторські послуги з належною ретельністю, компетентністю і старанністю; постійно підтримувати професійні знання та навички на належному рівні.

На міжнародному рівні опис компетенції аудитора надано в «Handbook of International Education Pronouncements 2014 Edition» [12]. Даним документом визначено міжнародні вимоги до освіти професійних аудиторів, якими передбачено, що професійна компетентність базується на професійній освіті, яка здобувається у навчальних закладах, навчанні на робочих місцях, заходах з професійного саморозвитку.

Дорош Н. І. зазначає, що «професійна компетентність аудиторів забезпечується такими складовими: а) високий рівень загальної і спеціальної освіти та наявність необхідного стажу роботи за фахом; б) знання нормативних документів в частині питань, що стосуються обліку і аудиту; в) постійне підвищення кваліфікації у зв'язку з частими змінами законодавства» [4].

Вважаємо, що професійна компетентність аудитора повинна розглядатися як єдність теоретичного, практичного й психологічного аспектів готовності аудитора до здійснення професійної діяльності. Структура професійної компетентності аудитора може бути представлена через сукупність професійних знань, умінь, навичок, ціннісного ставлення, професійного саморозвитку.

Професійна компетентність аудитора формується в першу чергу в системі освіти, основним призначенням якої є формування у студента відповідних професійних знань, умінь, навичок та ціннісного ставлення. Успішність професійної діяльності майбутніх аудиторів залежить від того, наскільки процес навчання та теоретичної підготовки зорієнтовані на формування професійних знань, які є ключовою цільовою установкою в реалізації компетентнісної парадигми розвитку професії аудитора. Формування професійних знань аудиторів повинно здійснюватися з урахуванням зростаючих темпів розвитку науки, змін законодавства, інтеграційних процесів та трансляції викликів практики на навчальний процес.

Аналіз наукового доробку вчених, присвяченого питанням встановлення проблем розвитку та майбутнього професії аудитора засвідчує, що низький рівень професійних знань, умінь та навиків є наслідком невідповідності рівня освіти вимогам практики та часу. Бугай Н. О. [2] пояснює існування даної ситуації розривом між теорією і практикою, необхідністю покращення змісту підготовки облікових кадрів. Платонова І. А. [8, с. 338], Гуцаленко Л. В. [3, с. 99] серед проблем розвитку аудиту як професійної діяльності виокремлюють недостатню кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, що є наслідком низького рівня професійних знань та брак достатнього досвіду аудиторської діяльності.

Досягнення мети та поставлених завдань аудиту неможливе без формування та розвитку професійних навиків аудитора. Професійні навички з організації та планування аудиту, виконання комплексу окремих аудиторських процедур, оформлення робочих та підсумкових документів аудитора аудитор набуває в ході теоретично підготовчих та в подальшому при здійсненні практичної діяльності. Професійні вміння аудитора – це готовність аудитора успішно надавати аудиторські послуги, яка базується на отриманих знаннях і навиках.

Одним із важливих напрямів розвитку сучасної освіти є виховання у студентів ціннісного ставлення до професії аудитора, утвердження в їх свідомості морального ідеалу аудитора як професіонала, виховування відчуття професійного обов'язку, честі та підтримання високого професійного іміджу. Розвиток ціннісної кризи суспільства зумовлює особливу актуальність формування цілеспрямованого розвитку ціннісної сфери студентів в напрямі виховання духовно-моральних цінностей в професійній аудиторській діяльності, розуміння ними необхідності безперервного фахового самовдосконалення, становлення їх особистості як професіоналів своєї справи шляхом пошуку оптимальних засобів освіти.

Навчання та удосконалення аудитора як професіонала не припиняється після закінчення навчального закладу, а продовжується протягом всього життя. Професійний саморозвиток аудиторів детермінується динамічною зміною соціально-економічних умов здійснення діяльності, цілеспрямованістю, особливостями та змістом професійної діяльності. Відповідно до національних вимог законодавства аудитор зобов'язаний здійснювати безперервне професійне навчання, порядок проведення якого затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту. Разом з тим, на сьогодні зазначений порядок не розроблений, відсутній перелік акредитованих центрів, які можуть надавати послуги з удосконалення професійних знань аудиторів, не затверджені відповідні програми, що гальмує та значно ускладнює процес професійного саморозвитку аудиторів.

Професійні здібності аудитора є однією з найважливіших якостей аудитора як професіонала, які свідчать про успішність оволодіння професійними знаннями та вміннями. Професійні здібності є синтезом загальних та спеціальних властивостей особи, які відповідають вимогам професії аудитора і забезпечують оцінку досягнення результатів діяльності.

Наступним елементом професійної діяльності аудитора є професійна етика й культура, які лежать в основі удосконалення норм поведінки відповідно до рівня розвитку суспільних відносин. Професійна аудиторська діяльність має соціальне значення, скільки її результатами впливають на прийняття рішень та захист майнових інтересів різних груп користувачів. Дотримання норм професійної етики аудиторами, їх усвідомлення та розуміння, забезпечує прийняття відповідальності за професійні дії та вчинки, які здійснюються в ході надання аудиторських послуг. Посилання відповідальності аудиторів за дотримання вимог професійної етики є одним із механізмів запобігання виникненню професійних зловживань, порушень та надання викривленої інформації зацікавленим користувачам.

Підтримуємо позицію Н. М. Проскуріної, що «специфіка професійної діяльності аудитора полягає в тому, що вони змушені працювати в умовах постійно виникаючих етичних конфліктів. Проблеми етичного характеру можуть мати різну складність, але кожного разу вони вимагають ретельного підходу до їх вирішення. У зв'язку з цим аудиторам необхідно не тільки знати норми професійної поведінки, але й неухильно їх дотримуватися» [10, с. 99]. Разом з тим, реалії здійснення професійної аудиторської діяльності свідчать про наявність випадків порушення вимог професійної етики представниками професії, що негативно впливає на імідж професії аудитора та якість наданих аудиторських послуг, зниження довіри до представників аудиторської професії.

Важливим та невід'ємним елементом професійної аудиторської діяльності є професійна відповідальність за здійснення професійних проступків (неналежне виконання своїх професійних обов'язків; недотримання вимог незалежності суб'єкта аудиторської діяльності; порушення міжнародних стандартів аудиту; ухилення суб'єктів аудиторської діяльності від проведення перевірки з контролю якості та/або невиконання рекомендацій, наданих за результатами проведення перевірок з контролю якості та інші). За професійні проступки до аудитора можуть бути застосовані дисциплінарні заходи протягом семи років з дня вчинення професійного проступку. До складу дисциплінарних заходів належать наступні: попередження, що вимагає від аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності, відповідального за порушення, припинення неприйнятної поведінки або усунення порушення та утримання від будь-яких подібних повторних дій; зупинення права на надання послуг з

обов'язкового аудиту фінансової звітності або обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, на строк від одного місяця до трьох років; офіційна заява Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю або Аудиторської палати України про невідповідність аудиторського звіту; накладення штрафу на аудитора або суб'єкта аудиторської діяльності; виключення аудитора або суб'єкта аудиторської діяльності з Реєстру. Крім того, з 2018 року запроваджено страхування цивільно-правової відповідальності суб'єктів аудиторської діяльності, які провадять обов'язковий аудит фінансової звітності. Однак наразі виникають питання, які можуть свідчити про наявність ознак конфлікту інтересів у випадку, коли аудитор, який заключив договір страхування цивільно-правової відповідальності з страховою компанією, чи може він надавати аудиторські послуги цій страховій компанії.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що професійна аудиторська діяльність є складною динамічною системою, до складу якої входять внутрішня та зовнішня компоненти з чітко визначеною структурою елементів. Впровадження євроінтеграційних процесів, зміна законодавства в частині регулювання надання аудиторських послуг в напрямі його адаптації до міжнародних вимог, призвели до зміни концепції формування, розвитку та здійснення професійної аудиторської діяльності. Підвищення вимог до забезпечення високого рівня якості надання аудиторських послуг, відпрацювання дієвого механізму дотримання етичних принципів в процесі здійснення аудиторської діяльності, необхідність врегулювання порядку безперервного навчання аудиторів призводить до необхідності вирішення розглянутих в статті проблемних питань формування та розвитку елементів внутрішньої та зовнішньої компонент професійної аудиторської діяльності.

Бібліографічний список

1. Ангеловский А.А. Анализ понятий профессия, профессиональное сознание, профессиональная деятельность, профессионализм. *Известия Самарского научного центра Российской академии наук*. 2010. № 5(2). Т. 12. С. 306-314.
2. Бугай Н.О. Професія аудитора в Україні: сьогодення та майбутнє. *ECONOMIC ANNALS-XXI*. 2013. № 9-10 (1). С. 99-102.
3. Гуцаленко Л.В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення. *Інноваційна економіка*. 2011. № 20. С. 97-101.
4. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. Київ: Знання, 2001. 402 с.
5. Коломоєць Т.Г. Теоретична сутність і зміст професійної діяльності та професіоналізму: соціально-психологічний аспект. *Соціальна психологія*. 2013. № 56. С. 5-17.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность, сознание, личность. Москва, 1975. 176 с.
7. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 року. Київ: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2018. Частина 1. 1141 с.
8. Платонова І.А. Проблеми та перспективи аудиту в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 4 (49). С. 337-341.
9. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 19.10.2018).
10. Проскуріна Н.М. Застосування етичних норм в сучасних реаліях аудиту. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Вип. 2(6). Т. 19. С. 99-103.
11. Файєр О.А. Поняття професійної діяльності та її структурні елементи. *Університетські наукові записки*. 2009. № 3 (31). С. 126-131.
12. Handbook of International Education Pronouncements 2014 Edition. URL: <https://www.ifac.org/publications-resources/2014-handbook-international-education-pronouncements> (access date March 01, 2019).

References

1. Angelovskiy, A.A. (2010), "Analysis of the concepts of profession, professional consciousness, professional activities, professionalism", *Izvestiia Samarskogo nauchnogo tsentra Rossiyskoy akademii nauk*, no. 5(2), Vol. 12, pp. 306-314.
2. Buhai, N.O. (2013), "The profession of auditor in Ukraine: present and future", *ECONOMIC ANNALS-XXI*, no. 9-10 (1), pp. 99-102.
3. Hutsalenko, L.V. (2011), "Audit in Ukraine: development, problems and ways of their solution", *Innovatsiina ekonomika*, no. 20, pp. 97-101.
4. Dorosh, N.I. (2001), *Audyt: metodolohiia i orhanizatsiia* [Audit: methodology and organization], Znannia, Kyiv, Ukraine, 402 p.

5. Kolomoets, T.H. (2013), "Theoretical essence and content of professional activity and professionalism: socio-psychological aspect", *Sotsialna psykholohiia*, no. 56, pp. 5-17.

6. Leontiev, A.N. (1975), *Deiatelnost, soznanie, lichnost* [Activity, consciousness, personality], Moscow, Russia, 176 c.

7. International Federation of Accountants, Audit Chamber of Ukraine (2018), *Mizhnarodni standarty kontroliu yakosti, audytu, ohliadu, inshoho nadannia vpevnenosti ta suputnikh posluh: vydannia 2016-2017 roku* [International standards on quality control, audit, review, other assurance and related services: edition 2016-2017], Kyiv, Ukraine, part 1, 1141 p.

8. Platonova, I.A. (2011), "Problems and prospects of audit in Ukraine", *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, no. 4 (49), pp. 337-341.

9. Verkhovna Rada Ukrainy (2017), *Pro audyty finansovoi zvitnosti ta audytorsku diialnist* [On audit of financial statements and audit activities], *Zakon Ukrainy* dated 21.12.2017 no. 2258-VIII, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (access date October 19, 2018).

10. Proskurina, N.M. (2014), "Application of ethical norms in modern audit realities", *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, Iss. 2(6), Vol. 19, pp. 99-103.

11. Faier, O.A. (2009), "The concept of professional activity and its structural elements", *Universytetski naukovi zapysky*, no. 3 (31), pp. 126-131.

12. Handbook of International Education Pronouncements 2014 Edition, available at: <https://www.ifac.org/publications-resources/2014-handbook-international-education-pronouncements> (access date March 01, 2019).

Шульга С.В., Кушнір Є.О. СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета. Аналіз та узагальнення наукових підходів до визначення сутності поняття «професійна аудиторська діяльність», визначення її основних структурних елементів та особливостей їх подальшого розвитку.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження застосовано такі методи: індукції та дедукції (при дослідженні основних характеристик зовнішньої та внутрішньої компонент професійної діяльності); групування та системного підходу (при систематизації елементів та складових професійної аудиторської діяльності, вивченні особливостей та проблемних питань їх розвитку).

Результати. Досліджено підходи до визначення сутності поняття «професійна аудиторська діяльність». Запропоновано авторське трактування зазначеної дефініції, зокрема під професійною аудиторською діяльністю слід розуміти цілеспрямований процес надання аудиторських послуг, що полягає у квінтесенції професійної компетенції, професійних здібностей, етики й відповідальності аудитора, їх практичної реалізації з метою досягнення високого рівня професійної майстерності та довіри суспільства. Встановлено основні складові та елементи професійної аудиторської діяльності, а також досліджено особливості формування й розвитку виокремлених елементів з урахуванням євроінтеграційних процесів та змін в законодавстві.

Наукова новизна. Визначено основні складові компоненти та елементи професійної аудиторської діяльності як динамічної системи; обґрунтовано основні недоліки та напрями подальшого розвитку окремих елементів професійної аудиторської діяльності.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці аудиторів, їх безперервному навчанні та удосконаленні професійних знань, інформаційного забезпечення для прийняття ефективних управлінських рішень щодо модернізації системи підготовки фахівців з аудиту.

Ключові слова: професійна діяльність, система, професійні компетенції, професійна відповідальність, професійна етика аудитора, аудитор.

Shulha S.V., Kushnir Ye.O. ESSENCE AND MAIN ELEMENTS OF PROFESSIONAL AUDIT ACTIVITY

Purpose. The aim of the article is the analysis and generalization of scientific approaches to the definition of the essence of the concept of "professional audit activity", the definition of its main structural elements and the peculiarities of their further development.

Methodology of research. The following methods have been applied to achieve this goal in the research process: induction and deduction (in the study of the main characteristics of the external and internal components of professional activity); grouping and systematic approach (in systematizing elements and components of professional audit activity, studying the features and problems of their development).

Findings. The approaches to the definition of the essence of the concept of "professional audit activity" are investigated. The author's interpretation of this definition, in particular, under the professional audit activity, should be understood as the purposeful process of providing audit services consisting of the quintessence of professional competence, professional abilities, ethics and responsibility of the auditor, their practical implementation in order to achieve a high level of professional skills and public confidence. The basic components and elements of professional audit activity are established, as well as features of the formation and development of isolated elements taking into account the European integration processes and changes in legislation.

Originality. The basic constituents of components and elements of professional audit activity as a dynamic system are determined; the main shortcomings and directions of further development of separate elements of professional audit activity are substantiated.

Practical value. The results of the study can be used in the preparation of auditors, their continuous training and the improvement of professional knowledge, information support for the adoption of effective managerial decisions on the modernization of the training system of audit specialists.

Key words: professional activity, system, professional competences, professional responsibility, professional ethics of the auditor, auditor.

Шульга С.В., Кушнір Е.О. СУЩНОСТЬ И ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Цель. Анализ и обобщение научных подходов к определению сущности понятия «профессиональная аудиторская деятельность», определение ее основных структурных элементов и особенностей их дальнейшего развития.

Методика исследования. Для достижения поставленной цели в процессе исследования применены следующие методы: индукции и дедукции (при исследовании основных характеристик внешнего и внутреннего компонентов профессиональной деятельности); группировки и системного подхода (при систематизации элементов и составляющих профессиональной аудиторской деятельности, изучении особенностей и проблемных вопросов их развития).

Результаты. Исследованы подходы к определению сущности понятия «профессиональная аудиторская деятельность». Предложена авторская трактовка указанной дефиниции, в частности под профессиональной аудиторской деятельностью следует понимать целенаправленный процесс оказания аудиторских услуг, который заключается в квинтэссенции профессиональной компетенции, профессиональных способностей, этики и ответственности аудитора, их практической реализации с целью достижения высокого уровня профессионального мастерства и доверия общества. Установлены основные составляющие и элементы профессиональной аудиторской деятельности, а также исследованы особенности формирования и развития выделенных элементов с учетом евроинтеграционных процессов и изменений в законодательстве.

Научная новизна. Определены основные компоненты и элементы профессиональной аудиторской деятельности как динамической системы, обоснованы основные недостатки и направления дальнейшего развития отдельных элементов профессиональной аудиторской деятельности.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы при подготовке аудиторов, их непрерывном обучении и совершенствовании профессиональных знаний, для информационного обеспечения принятия эффективных управленческих решений по модернизации системы подготовки специалистов по аудиту.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, система, профессиональные компетенции, профессиональная ответственность, профессиональная этика аудитора, аудитор.